

Nussbaum László Családja

Feltehetőleg röviddel az öcsém születése után készült a kép, ami azt jelenti, hogy 1931 elején. Látszik anyám, Nussbaum Ilona, apám, Nussbaum Jenő, én, a nagyobbik [gyerekük] és az anyám ölében az öcsém. És nagyon röviddel a szülés után volt, mert látszik, hogy anyám mellei a tejtől duzzadtak.

Emlékszem erre a fényképészre, tordai volt, azt hiszem, hogy zsidó, azt is tudom, hogy milyen utcában volt. Feltehetően már akkor is ott élt. Tipikus két világháború közti műterme volt, ahol ilyen három lábbon álló nagy fényképezőgép volt. Nem az a kicsi, hanem az a nagy, a kihúzható résszel. Nem is filmet tettek bele, hanem üveglapot. Csak akkor még nem volt színes kép.

A fényképet papírnak használták, valamit feljegyezni rá. Valószínűleg anyám kérte, és apám ráírta a tennivalókat: "szalmakalapot, Giuseppe del ...hoz (kell menjen), szvetterek nagyapának, via del corso, telefonkönyvben megnézni". Úgy látszik, ment Párizsba [A név után ítélve talán valamilyen olaszországi út előtt is állt. -- A szerk.] az apám.

Édesapám Olaszországban tanult, s amikor Tordára jött haza látogatóba, megismerkedett az anyámmal, Weinberger Ilonával. Nagy ritkaság volt, hogy abban az időben a lányok a polgárin [lásd: polgári iskola] túl érettségizzenek. Anyám érettségizett. Nem tudom, milyen körülmények között ismerkedtek meg, de elvette feleségül. Az egyetlen, aki nem talált idegen feleséget a testvérek közül, az apám volt. A többiek mind ott maradtak abban az országban, ahol tanultak. Ő visszament Olaszországba egy-két évre letenni a doktorátust, majd visszajött, és Tordán éltek [a felesége családjával] 1940-ig.

Édesapám Olaszországban tanult, s amikor Tordára jött haza látogatóba, megismerkedett az anyámmal, Weinberger Ilonával. Nagy ritkaság volt, hogy abban az időben a lányok a polgárin túl érettségizzenek. Anyám érettségizett. Nem tudom, milyen körülmények között ismerkedtek meg, de elvette feleségül. Az egyetlen, aki nem talált idegen feleséget a testvérek közül, az apám volt.

Apám mellett -- mivel ő egyáltalán nem volt vallásos -- az én vallásos nevelésem lényegesen csökkent, de nem csökkent semmilyen formában a tradicionális része. Anyám betartotta a tisztasági szabályokat [lásd: étkezés] Kolozsváron is. Tényleg kóserül főzött, valóban külön voltak a húsos és a tejes edények, és akkor apám hazahozott egy disznósültet, amit más tányérban kellett megenni, vagy papírról ettük meg, de anyám nem evett belőle. Én nyilván igen. Csak anyám nem evett belőle. Tolerálta, mert nem volt mit tenni, de nem vegyítette össze az ételeket. A gyertyagyújtás, a szombat megtartása megvolt, de apám nem tudott imádkozni. Héberül sem tudott, olvasni sem. Anyám igen, és imádkozott is, de csak a tipikus női imákat tudta, például a gyertyagyújtás előttit [Ami voltaképpen áldás. -- A szerk.], írni viszont nem tudott héberül.

Egy kényszer volt anyám részéről a bár micvá, ragaszkodott a megtartásához a[z anyai] nagypapa miatt. Előtte megtanultam a Tórából azt a részt, amit majd a zsinagógában fel kellett olvasni. Vallásilag megtartottuk, felolvastam azt a bizonyos részt, de senkit nem hívtunk haza vendégségbe, csak a templomba mentünk, beszédet sem mondtam. Már Tordán köteleztek járni vallásórára. A nagypám ragaszkodott hozzá. Volt egy nagy furcsasága a tanításnak. Abszolút ismeretlen nyelven, óhéberül [bibliai héber nyelven] tanítottak olvasni, pedig nem értettünk egy szót sem, csak a betűket tanultuk meg, és el tudtuk olvasni. Annyi maradt meg, hogy egy-egy imát el tudok olvasni, anélkül, hogy valamit értenék belőle. Akkor az iskolai tanításban volt még egy furcsa szokás, hogy a vallásos zsidó gyerekeknek, hogy megértsék a Bibliát, a szöveget jiddis nyelvre fordították. Engem, aki nem tudtam jiddisül, tanítottak egy időben, hogy fordítsam a hébert jiddisre, egyiket a másikra, s egyiket sem értettem. Sok ilyen tradicionális anomália van.

Apámnak soha nem volt meg a román állampolgársága, és kötelezően meg kellett tennie két utat Bukarestbe és Budapestre minden évben, hogy meghosszabbítsa a tartózkodását. Akkor ellátogatott a testvéreihez, úgyhogy járkált éppen eleget. Néha anyám is ment. Rengeteg problémája fakadt abból, hogy nem volt meg a román állampolgársága. Romániában elég nagy felhajtás volt az 1920--1930-as években a Ford autó körül. Ez volt a bevezetett, ismert autó. Kellott egy vezérképviselő a Fordnak. Apám is megpályázta. Felmegy Bukarestbe, és kérdik, végzettsége: ez és ez, nyelvismerete: német, olasz, francia, angol, rendben van. Doktorátus: megvan. Kérdik, hogy a vezérképviselői állást vállalja-e. De aztán kiderült, hogy nem román állampolgár. Mondták: "Még azt, hogy zsidó, elfogadjuk, de hogy magyar állampolgársága legyen, azt már nem tudjuk elfogadni." Nem tudta-e vagy nem akarta elrendezni a román állampolgárságot, azt nem tudom pontosan, de évente meghosszabbította az ott-tartózkodását. Végül a szülők döntöttek, hogy átköltözünk Kolozsvárra, hogy a család együtt maradjon.